

Izvirni znanstveni članek/Original scientific article

Družbeni in kulturni kontekst mladostniške spolnosti z vidika študentov zdravstvenih ved: raziskava fokusnih skupin

The social and cultural context of adolescent sexuality from the perspective of health sciences students: A focus group study

Rebeka Kuzelj¹*, Laura Štemberger², Sabina Ličen³, Mirko Prosen³

Ključne besede: osebni vidik; tabu; intimni odnosi; vpliv; spolna vzgoja

Key words: personal aspect; taboo; intimate relationships; influence; sex education

¹ Zdravstveni dom Koper, Dellavallejeva ulica 3, 6000 Koper, Slovenija

² Splošna bolnišnica Izola, Polje 40, 6310 Izola, Slovenija

³ Univerza na Primorskem, Fakulteta za vede o zdravju, Polje 42, 6310 Izola, Slovenija

* Korespondenčni avtor/
Corresponding author:
rebeka.kuzelj@gmail.com

IZVLEČEK

Uvod: Spolnost postane bolj očitna, ko se začnejo hormonske spremembe, značilne za puberteto, občutki in čustva, ki spremljajo spolnost, pa so različni. Informacije mladostnike velikokrat usmerijo v napačno razmišljanje in dojemanje mladostniške spolnosti. Namen raziskave je bil raziskati družbeni in kulturni kontekst mladostniške spolnosti z vidika študentov zdravstvenih ved.

Metode: Uporabljena je bila kvalitativna metodologija raziskovanja z metodo fokusnih skupin. V namenski vzorec je bilo vključenih dvanajst študentov zdravstvenih ved (osem zdravstvene nege in štiri dietetike), ki so bili razporejeni v tri fokusne skupine. Raziskava je potekala novembra 2022. Podatki so bili analizirani z metodo vsebinske analize.

Rezultati: Identificirane so bile tri kategorije: 1) stališče študentov o mladostniški spolnosti, 2) družbeni vpliv na mladostniško spolnost in 3) pridobivanje znanja skozi oči mladostnikov. Stališča študentov so se med skupinami različnih starosti razlikovala.

Diskusija in zaključek: Ugotovitve, ki predstavljajo stališča študentov, kažejo na to, da se mladostniki v spolnost podajajo že zelo zgodaj. Čeprav se mladostniki takrat ne zavedajo morebitnih tveganj, lahko tovrstne izkušnje v poznejšem življenju nanje vplivajo negativno. Nadaljnja raziskovanja bi morala vsebovati izključno študente smeri zdravstvena nega, razširiti pa bi se morala tudi na druga geografska področja v državi. Z ugotovitvami bi si lahko pomagali pri oblikovanju programov spolne vzgoje, ki bi bili bolj usmerjeni v mladostnike.

ABSTRACT

Introduction: Sexuality becomes more apparent with the onset of hormonal changes that characterise puberty and the change in the associated feelings and emotions. The information that adolescents receive often leads them to misconstrue and misinterpret adolescent sexuality. The aim of this study was to explore the social and cultural context of adolescent sexuality from the perspective of Health Sciences students.

Methods: A qualitative research methodology using focus groups was employed. The purposive sample consisted of twelve students of Health Sciences (eight Nursing students and four Dietetics students), who were divided into three focus groups. The study took place in November 2022 at the participating institution. The data were analysed using content analysis.

Results: Three thematic categories were identified: 1) student perspectives on adolescent sexuality, 2) societal influences on adolescent sexuality, and 3) knowledge acquisition from the perspective of adolescents. Student perspectives varied between age groups.

Discussion and conclusion: The results reflecting the students' perspectives suggest that adolescents engage in sexual activity from a very early age. Even if they are unaware of the potential risks at the time, they may be negatively affected later in life. Further research should be limited to Nursing students and expanded to other geographic areas of the country. The results could help to develop more effective sex education programmes.

Prejeto/Received: 16. 4. 2023
Sprejeto/Accepted: 19. 1. 2025

© 2024 Avtorji/The Authors. Izdaja Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije - Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije./Published by Nurses and Midwives Association of Slovenia. To je članek z odprtim dostopom z licenco CC BY-NC-ND 4.0./This is an open access article under the CC BY-NC-ND 4.0 license.

Uvod

Mladostniki informacije o spolnosti dobijo že zelo zgodaj, saj je teh veliko in so hitro dostopne. Čeprav so elementi spolnosti in spolnega zanimanja opazni že pri otrocih, do izrazitih hormonskih, anatomskih in nevropsiholoških sprememb pride šele v zgodnji adolescenci (Fortenberry, 2013). Unis et al. (2023) navajajo, da je prehod iz otroštva v mladostništvo obdobje, ki lahko privede do psiholoških in telesnih zdravstvenih težav. Spolnost zaznamujejo miti, pridobljeni v otroštvu, ki jih spremljajo dezinformacije in sram, ko mladostniki poskušajo pridobiti informacije in odgovore na vprašanja, ki jim omogočajo zdravo spolno življenje (Sanz-Martos et al., 2021). Napačna razmišljanja mladostnikov o mladostniški spolnosti se lahko pokažejo v več oblikah. Med njimi so prepričanja, da je spolnost sramotna ali »grešna«, pomanjkanje ustrezne spolne vzgoje, kar vodi v širjenje napačnih informacij in tvegano spolno vedenje, ter razširjenost mitov o spolnosti, ki lahko negativno vplivajo na njihovo razumevanje in dojemanje spolnosti (Kar et al., 2015).

Pomanjkljive informacije mladostnike velikokrat usmerijo v napačno razmišljanje in dojemanje spolnosti. Če to prepoznamo dovolj zgodaj, lahko preprečimo negativne posledice, ki se lahko nadaljujejo tudi v odraslo dobo. Negativne posledice, ki so lahko prisotne, so predvsem neželene nosečnosti, spolno prenosljive bolezni ter čustvena nestabilnost. Ob začetku hormonskih sprememb, ki so značilne za puberteto, se spolnost postopoma postavlja v ospredje, pri čemer se pojavljajo raznoliki občutki in čustva, povezana s tem področjem (Sanz-Martos et al., 2021). V nobenem drugem življenjskem obdobju ni spolnosti, ki bi bila tako pomembna za razvojne spremembe (Fortenberry, 2013). V primerjavi s prejšnjimi generacijami imajo današnji mladostniki pogosto liberalnejše poglede na spolnost in se v izražanju spolnosti zelo razlikujejo (Unis et al., 2023). Razvoj spolnosti se začne že intrauterino po spočetju in se nadaljuje v obdobju detinstva, otroštva, mladostništva in v odrasli dobi do smrti (Kar et al., 2015). Obdobje mladostništva ima ključno vlogo pri določanju posameznikove spolnosti, saj prinaša velike spremembe hormonskih, anatomskih in nevropsiholoških temeljev (Hegde et al., 2022).

Zgodnji začetek spolnosti je povezan s povečanim tveganjem za neželene nosečnosti, spolno prenosljive bolezni in okužbe ter depresijo (Baams et al., 2015). Finigan-Carr et al. (2021) so v raziskavi dokazali, da je intenzivna vzgoja o spolnem zdravju (npr. izobraževanje o zdravih spolnih odnosih, čakanje na spolne odnose in izobraževanje o metodah zaščite pred spolno prenosljivimi boleznimi) povezana z varnejšim spolnim vedenjem in boljšimi rezultati mladih. Mladi si morajo ustvariti trdno bazo znanja o spolnosti in kontracepcijskih metodah, da si lahko odgovorijo

na vsa vprašanja, povezana z doživljanjem njihove spolnosti (Sanz-Martos et al., 2021). V raziskavi, ki so jo Clifton et al. (2016) izvedli v Severni Karolini, so ugotovili, da se skoraj polovica novih spolno prenosljivih okužb pojavi med mladostniki, starimi od 15 do 24 let. V Sloveniji sta najpogosteje prijavljeni spolni bolezni genitalne bradavice in spolno prenesena klamidijska okužba. Prijavne incidence so bile najvišje v starostni skupini od 20 do 24 let (Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ), 2020).

Študenti zdravstvenih ved se bodo v svojem poklicu pogosto srečevali z mladostniki, ki imajo vprašanja ali težave v zvezi s spolnostjo in kontracepcijo. Zato je pomembno, da študenti zdravstvenih ved pridobijo ustrezno znanje o teh temah, da bodo lahko svojim pacientom nudili strokovno in kakovostno svetovanje (Verrastro et al., 2020). Študenti zdravstvenih ved lahko s svojim znanjem in delom prispevajo k zmanjšanju nezaželenih nosečnosti, spolno prenosljivih okužb in drugih težav, povezanih z mladostniško spolnostjo. S tem lahko pomembno prispevajo k izboljšanju zdravja mladostnikov in širše skupnosti (Corcoran et al., 2020).

Velik vpliv na mladostniško spolnost imata družbeni in kulturni kontekst. Pomembno vlogo pri oblikovanju dojemanja mladostniške spolnosti imajo verska prepričanja, izobraževanja o spolnosti, vpliv medijev in tehnologije ter predvsem družinske vrednote. Različne družbe in kulture se razlikujejo glede odnosa do spolnosti mladostnikov, kar zahteva razumevanje specifičnih kontekstov za spodbujanje zdravega in odgovornega spolnega vedenja (Munea et al., 2022).

Namen in cilji

Namen raziskave je bil preučiti družbeni in kulturni kontekst mladostniške spolnosti, pri čemer smo posebno pozornost namenili vpogledu v stališča študentov zdravstvenih ved. Hkrati smo si tudi prizadevali odkriti potencialne razlike med stališči študentov dveh zdravstvenih smeri in letnikov študija.

Naša raziskava je izhajala iz naslednjega raziskovalnega vprašanja: Kakšno je stališče študentov zdravstvenih ved o mladostniški spolnosti?

Metode

Sledili smo filozofiji interpretativizma, saj nas je zanimalo poglobljeno razumevanje mnenj, doživljanj, stališč in vzorcev vedenja v skupini (Sim & Waterfield, 2019). Uporabljena je bila kvalitativna metodologija, ki temelji na razumevanju in interpretaciji kompleksnih pojavov v njihovem naravnem okolju, kar omogoča globlji vpogled v probleme stvarnega življenja (Tenny et al., 2023). Za zbiranje podatkov smo uporabili metodo fokusnih skupin, ki nam je omogočila ne le pridobivanje vpogleda v mnenje skupine glede

obravnavane tematike, temveč tudi razumevanje razmišljanja udeleženih in razlogov za njihova stališča (Lep, 2017).

Opis instrumenta

Pristop je omogočil vzpostavitev sproščenega vzdušja med udeleženci. Delno strukturirani intervju je usmerjal tematski vodič, sestavljen na podlagi pregleda literature in ciljev raziskave. Obsegal je 13 vprašanj odprtega tipa, kot so na primer: 1) *Menite, da je mladostniška spolnost v družbi še zmeraj tabu tema?*; 2) *Kakšno je vaše mnenje o tem, da mladostnik vstopi v spolnost, preden je psihološko pripravljen?* 3) *Kako so po vašem mnenju mladostniki poučeni o spolnosti oziroma kakšno je njihovo znanje o kontracepciji?*

Opis vzorca

Sodelujoče študente smo k prostovoljnemu sodelovanju v raziskavi povabili po e-pošti. V namenski vzorec smo vključili polnoletne (starost 18 let in več) študente, ki so bili v času poteka raziskave vpisani v študijski program zdravstvena nega ali dietetika. Poleg tega smo se osredotočili na udeležence, ki so seznanjeni z raziskovalno tematiko, saj obiskujejo zdravstvene smeri študija. Fokusne skupine so bile ločene po letnikih študija.

Opis poteka raziskave in obdelave podatkov

Pred izvedbo raziskave smo sodelujoče seznanili s temo, namenom in cilji raziskave. Pred začetkom delovanja fokusnih skupin smo izvedli pilotsko testiranje vodilnih vprašanj, vključenih v pogovor. Pilotsko testiranje vodilnih vprašanj je bilo izvedeno s prvim intervjujem. Služilo je kot preizkus ustreznosti vprašanj, da smo jih prilagodili ciljnim skupinam. Glede na potrebe smo prilagodili strukturo vprašanj. V fokusni skupini smo zagotavljali anonimnost, pridobili smo informirana soglasja sodelujočih, pri čemer smo razložili namen in cilje raziskave, potek, koristi, predviden čas trajanja fokusnih skupin ter zagotovili zaupnost podatkov in omogočili prostovoljno sodelovanje.

Fokusne skupine so v povprečju trajale 30 minut in so bile zvočno posnete. Po končanem pogovoru smo izvedli dobesedno transkripcijo, nato smo transkripte približali splošnemu pogovornemu jeziku, saj je pogovor potekal v slengu. Zaradi varovanja osebnih podatkov smo imena zamenjali ter jih označili z zaporedno črko in številko fokusne skupine. Neposredno pred izvedbo so udeleženci izpolnili demografska vprašanja, ki so zajemala spol, starost, študijsko usmeritev, zakonski stan, versko pripadnost in narodno identiteto.

Podatke smo analizirali z metodo vsebinske analize. Analiza podatkov je vsebovala pet faz: sestavljanje

besedila, razstavljanje besedila (kodiranje), združevanje v večje pomenske enote, interpretacijo rezultatov in zaključek (Kocijančič & Prosen, 2020). Kategorije in podkategorije so bile izpeljane iz pridobljenih prostih kod. Kodiranje dobesednih transkriptov je bilo izvedeno ločeno s strani dveh raziskovalcev, ki sta nato s pomočjo diskusije uskladila kategorije in podkategorije. Vsa morebitna nesoglasja in dvome smo rešili skozi dialog z ostalimi sodelujočimi avtorji.

Za zagotovitev zanesljivosti izvedbe fokusnih skupin in za verodostojen prikaz pridobljenih rezultatov smo sledili štirim načelom zanesljivosti po Lincolnu & Gubi (1985): 1) *verodostojnosti*, pri čemer smo upoštevali, da je raziskavo izvedel neodvisni raziskovalec, ki ni povezan s preučevano institucijo in nima osebnih razmerij s sodelujočimi intervjuvanci; 2) *prenosljivosti*, pri čemer smo jasno opredelili uporabnost raziskovalnih ugotovitev v različnih okoljih in kontekstih; 3) *zanesljivosti*, pri čemer smo sledili natančno določenim smernicam za izvedbo raziskave, kar omogoča sledljivost postopkov; 4) *potrditvi*, pri čemer je raziskovalec ohranjal nepristranskost z dokumentiranjem morebitnih pristranskosti v raziskovalni skupini in preverjanjem teh vidikov med procesom zbiranja podatkov.

Rezultati

V raziskavo je bilo vključenih 12 udeležencev: osem študentov zdravstvenih ved in štirje študenti dietetike. Študenti so bili stari od 18 do 22 let. Povprečna starost je bila 20 let. Večina sodelujočih je bila žensk. Fokusne skupine smo ločili na tri dele glede na smer in letnik študija. Večina sodelujočih je bila samskih, katoliške verske skupine. Vsi sodelujoči so bili slovenske narodne skupine. V Tabeli 1 so podatki o sodelujočih.

V vsebinski analizi smo identificirali tri kategorije: 1) stališče študentov o mladostniški spolnosti, 2) družbeni vpliv na mladostniško spolnost, 3) pridobivanje znanja skozi oči mladostnikov. (Tabela 2).

Stališče študentov o mladostniški spolnosti

Študenti so podali svoja osebna mnenja, zakaj je mladostniška spolnost tabu tema, definirali so besedo samozadovoljevanje, predstavili svoj pogled na istospolno usmerjenost v Sloveniji in po svetu. Stališča študentov so se med skupinami različnih starosti razlikovala. Skupina s starejšimi udeleženci je menila, da mladostniška spolnost v družbi ni več tabu tema. Nekateri sodelujoči so menili, da fantje do 18 leta temo o spolnosti bolj seksualizirajo in se je zato z dekleti o tem lažje pogovarjati. Skupina, v katero so bili vključeni mlajši udeleženci, se je strinjala, da je mladostniška spolnost v družbi še vedno tabu tema. Študenti so navedli, da se veliko mladostnikov doma s starši ne pogovarja o spolnosti, velik vpliv pa ima tudi vera. Menijo, da je za generacijo njihovih staršev in starih staršev to še vedno tabu tema.

Tabela 1: Sociodemografski podatki sodelujočih

Šifra	Spol	Starost	Smer študija	Zakonski status	Verska skupina	Narodna skupina
A1	M	18	Dietetika	Samski	Ateist	Slovenska
A2	Ž	19	Dietetika	Samski	Drugo	Slovenska
A3	Ž	19	Dietetika	Samski	Katoliška	Slovenska
A4	Ž	19	Dietetika	Samski	Drugo	Slovenska
B1	Ž	20	Zdravstvena nega	Samski	Katoliška	Slovenska
B2	M	19	Zdravstvena nega	V zvezi	Ateist	Slovenska
B3	Ž	19	Zdravstvena nega	Samski	Ateist	Slovenska
B4	M	20	Zdravstvena nega	V zvezi	Katoliška	Slovenska
C1	Ž	20	Zdravstvena nega	Samski	Katoliška	Slovenska
C2	Ž	21	Zdravstvena nega	Samski	Katoliška	Slovenska
C3	M	20	Zdravstvena nega	Samski	Katoliška	Slovenska
C4	M	22	Zdravstvena nega	Samski	Katoliška	Slovenska

Tabela 2: Shematični prikaz razvoja kategorij in podkategorij

Kategorija	Podkategorija	Kode
Perspektiva študentov na mladostniško spolnost	Tabu tema	Razlogi za tabu temo, samozadovoljevanje, istospolna usmerjenost, razbijanje tabujev.
	Psihološki vidik	Pripravljenost na spolnost, spoznavanje samega sebe, spoznavanje bližnjega, izražanje čustev.
	Intimni odnosi mladostnikov	Ocena primernosti obdobja za prvi spolni odnos, prvi spolni odnos.
Družbeni vpliv na mladostniško spolnost	Vpliv kulture na mladostniško spolnost	Pričetek zveze, vpliv verske kulture, vpliv medijev, vpliv družine, družbeni vpliv, razlog za hook-up kulturo.
	Vpliv razvad na mladostniško spolnost	Doživljanje spolnosti pod vplivom alkohola in prepovedanih substanc, vpliv prepovedanih substanc na mladostniško spolnost, vpliv alkohola na mladostniško spolnost.
	Zaščita pred neželjeno nosečnostjo in spolno prenosljivimi okužbami	Zaščiteni vs. nezaščiteni spolni odnosi, negativni učinki zaščite.
	Portali s spolno vsebino.	Uporaba portalov s spolno vsebino, vpliv portalov na mladostniško dožemanje spolnosti, posledica uporabe portalov.
Pridobivanje znanja skozi oči mladostnikov	Pogled študentov	Pogled študentov na pornografijo, osebni pogled, pogled študentov na hook-up kulturo.
	Pridobivanje znanja o spolnosti	Definicija najstniške spolnosti, vsebina programov spolne vzgoje, problematika programov spolne vzgoje, pridobivanje informacij.

Nekaterim se zdi neprimerno sploh izgovarjati kaj v zvezi s spolnostjo, zato so velikokrat mladostniki zadržani, namesto da bi skupaj iskali odgovore na temo spolnosti (A1).

V fokusno skupino smo vključili tudi tematiko istospolne usmerjenosti. Odgovori glede sprejemanja istospolne usmerjenosti so se med seboj nekoliko razlikovali. Nekateri so menili, da je družba danes bolj odprta za sprejemanje raznolikosti, spet drugim se zdi, da je v družbi istospolna usmerjenost še vedno tabu tema.

Družba je danes bolj odprta, nekateri so svobodni in si upajo priznati, še zmeraj pa je veliko ljudi, predvsem najstnikov, ki bi radi priznali istospolno usmerjenost, pa si ne upajo (A4).

Mislím, da je Slovenija še zelo zaprta za take teme, v Sloveniji je še zmeraj velik tradicionalni vpliv očeta in mame (B2).

Dotaknili smo se tudi pojma samozadovoljevanje, pri katerem so bili odgovori sodelujočih skladni. Strinjali so se namreč, da samozadovoljevanje pomeni, da zadovoljiš neke svoje potrebe, gre za zadovoljevanje samega sebe.

V najstniških letih z masturbacijo spoznaš sebe, masturbacija ni tabu tema, ampak v družini se o tem toliko ne pogovarjaš, zato to spoznaš preko sebe (C2).

Čustva mladostnikov so zaradi vpliva hormonov in spolnega dozorevanja zelo intenzivna, saj se soočajo z občutki, ki jih prej niso poznali. Psihološka pripravljenost je za mladostnike, ki se podajajo v spolnost, bistvenega pomena. Sodelujoči so bili enotni, da je psihološka pripravljenost pri podajanju v intimne odnose s partnerjem zelo pomembna, mejo glede primerne starosti pa je nemogoče določiti, saj je ta drugačna pri vsakem posamezniku.

Veliko mladostnikov se v spolnost podaja zelo zgodaj, ko pa si dovolj zrel, komaj dojameš, da leta in to, kako hitro se boš podal v to, sploh v resnici ni pomembno (B2).

Psihološka nepripravljenost lahko mladostnikom pusti negativne posledice, ki posledično vplivajo na njihove nadaljnje intimne stike in razumevanje spolnosti. Intervjuvanci opisujejo, da se v današnjem času mladostniki v spolnost podajo že v osnovni šoli, ko še niso psihološko pripravljene, nekateri pa menijo, da mladostniki izkušnje spolnosti v zgodnji mladostniški dobi ne jemljejo kot spoznavanja sebe ali intimnih odnosov, temveč kot izkušnjo, o kateri se lahko pogovarjajo s prijatelji.

Iz zapisov pogovora je razvidno, da mladostniki začnejo intimne odnose že zelo zgodaj. Večina študentov meni, da bi bila primerna starost za začetek intimnih odnosov med osemnajstim in devetnajstim letom. Sodelujoči poudarjajo, da ima družba velik vpliv na začetek spolnosti mladostnika. Veliko sodelujočih meni, da mladostnik pred osemnajstim letom še ni psihološko razvit.

Jaz menim, da se zelo hitro podajajo v spolnost. Mislim, da večina pri petnajstem letu, kar se meni zdi prehitro, saj nismo še psihološko razviti. Mislim, da moraš to doživeti z neko osebo, ki jo imaš rad, in s tisto, ki si želiš. Mislim, da ni dobro, da to storiš kar z nekom, da poveš, da si imel spolni odnos (A3).

Študenti menijo, da je poleg starosti pri prvem spolnem odnosu pomembno tudi, da je mladostnik dozorel in razume, kaj pomeni podati se v spolnost.

Že kot zelo mladi gledajo pornografijo, saj imajo nemoten dostop do medomrežja in družabnih omrežij. Veliko stvari slišijo en od drugega in od starejših prijateljev, zato želijo čim prej intimne odnose preizkusiti tudi sami, da bodo lahko v družbi priljubljeni (A2).

Družbeni vpliv na mladostniško spolnost

Večina sodelujočih se strinja, da je pri dojemaju najstniške spolnosti zelo pomemben vpliv družine, saj menijo, da so starši dolžni najstniku predati informacije o spolnosti. Starši so tudi zgled odnosa do partnerja. Njihova vzgoja je ključna za poznejše razumevanje spolnosti. Iz izvedenih fokusnih skupin ugotavljam, da zadnjih nekaj let na zgodnji začetek spolnosti vplivajo predvsem mediji in socialna omrežja, vera pa ima vse manjši vpliv.

Lahko verjamejo v vero, da nekaj obstaja, ampak še zmeraj to ne bo vplivalo na najstniško spolnost. Mislim, da mladostnikov to ne omejuje toliko, kot jih je včasih. Zato so se včasih toliko prej poročali, da imajo potem dovoljenje od višje sile, da lahko stopijo v spolni odnos (A3).

Različne razvade, kot so alkohol in prepovedane substance, pomembno vplivajo na odločitev posameznika, da se poda v spolnost, česar v treznem stanju neverjetne ne bi storil.

Mladostniki spolnost, ki jo doživijo pod vplivom alkohola in prepovedanih drog, doživijo drugače, kot če bi bili trezni. V tistem trenutku so bolj pogumni, hitro se podajo v spolnost in ne razmišljajo veliko (A1).

V današnjem času je pričakovano, da so mladostniki dobro ozaveščeni o spolni zaščiti. Sodelujoči so poudarili, da je premalo govora o kontracepciji v zgodnji mladostniški dobi. Prej ko se bo mladostnik podal v spolnost, večja bo verjetnost za nezaščiten spolni odnos prav zaradi pomanjkanja znanja. Iz pogovora smo ugotovili, da so dekleta bolj poučena o zaščiti pred neželeno nosečnostjo in spolno prenosljivimi okužbami kot fantje. Menijo, da mladostniki kondomov ne uporabljajo predvsem zaradi manjšega užitka med spolnim odnosom, kontracepcijske tablete pa imajo veliko neželenih stranskih učinkov na žensko.

Moški ne želijo uporabljati kondoma, ker jim brez bolj »paše«, ženska nosi večjo odgovornost, ker lahko zanosi (B4).

Mislim, da se nekateri za zaščito ne odločajo zaradi stranskih učinkov (peroralne kontracepcije), ne zaupajo in morda tudi ne poznajo pomena kontracepcije (B3).

Iz pogovora smo razbrali, da mladostniki uporabljajo različne portale s spolno vsebino. Ker jih večina še nima svojih dohodkov, uporabljajo portale z brezplačnimi vsebinami. Pet sodelujočih meni, da le malo mladostnikov plačuje za portale s spolno vsebino.

Mladostniki ne plačujejo toliko za to, ker nimajo toliko denarja, mislim, da moški bolj dostopajo do portalov s spolno vsebino. Na spletu je dovolj brezplačnih vsebin in tega ne plačujejo (C1).

Portali s spolno vsebino vplivajo predvsem na razmišljanje posameznikov, kakšna bi morala biti spolnost, zato so po prvem spolnem odnosu nemalokrat razočarani.

Mladostniki si lahko po ogledu teh portalov spolnost predstavljajo drugače. Kako je na primer videti moški ali ženska, naredijo si merila in so potem razočarani. Včasih lahko zaradi tega tudi ne dobijo partnerja (A1).

Pridobivanje znanja skozi oči mladostnikov

Zadnji tematski sklop opisuje osebno mnenje sodelujočih glede spolnosti z več spolnimi partnerji, osebni pogled na hook-up kulturo ter pogled na zvezo brez intimnih stikov. Večina jih meni, da je to stvar posameznika, sami pa imajo različne poglede.

Mislim, da v spolni odnos greš z nekom, ki ga imaš rad in ga poznaš (C1).

Mislim, da se to preveč normalizira, mislim, da to ni prav. Dosti deklet se hitro poda v spolni odnos za eno noč. Veliko ljudi se naveliča zveze in ne želijo graditi odnosa z eno osebo, zato potem iščejo spolne odnose za eno noč (C4).

Sodelujoči so se strinjali, da zvez brez intimnih stikov ni veliko, saj menijo, da je spolnost v zvezi nekaj normalnega in da si s tem tudi izkazuješ ljubezen.

Meni se taka kultura ne zdi problematična, dokler je to obojestranska privolitev in dokler je to v letih odraščanja/mladosti. Recimo težko določim, do katerega leta bi to bilo normalno, nekako, dokler si v tej raztreseni fazi najstništva. Ko se ustališ, potem ko začneš življenje malo bolj prevzemati v svoje roke in razmišljati o tem, mislim, da ni več čas za tako kulturo (B4).

Eden izmed sodelujočih opisuje, da je spolni odnos dokaz ljubezni, hook-up kultura pa je za mladostnike tvegana, saj lahko hitro privede v tvegana spolna dejanja, na katera mladostniki še niso pripravljani. Udeleženci v vseh fokusnih skupinah menijo, da je v Sloveniji, predvsem v osnovnih šolah, premalo programov za pridobivanje znanja o spolnosti. O programih, ki se izvajajo, menijo, da je njihova vsebina skopa oziroma da vključuje premalo koristnih informacij za mladostnike, ki se podajajo v spolnost.

Definitivno bi bilo pametno, kaj več govoriti o kontracepciji ter o sami pomembnosti ginekoloških pregledov. Poudariti bi morali, da se lahko tudi med samim spolnim odnosom premisliš, če začutiš, da nisi še pripravljen (B1).

Strinjajo se, da bi bilo treba v izobraževalna okolja vključiti več izobraževanj na temo mladostniške spolnosti. V pogovoru je pet sodelujočih omenilo, česa primanjkuje v aktualnih programih spolne vzgoje. Omenjali so pomanjkanje vsebin o kontracepciji, ginekoloških pregledih, psihološki pripravljenosti na spolnost ter posledicah tveganih spolnih dejanj. Študenti poudarjajo, da je tudi pristop do mladostnikov napačen ter jih ne pritegne, da bi se vključili in poglobljali v program spolne vzgoje.

Mislim, da se vidijo razlike med fanti in dekleti iste starosti, na primer v istem razredu [...] fantje to dosti bolj jemljejo kot šalo. Dobra ideja bi bila, da bi se pri izvajanju programov spolne vzgoje ločilo fante in dekleta, saj dekleta to dosti bolj zrelo dojemajo kot fantje pri isti starosti (C2).

Sodelujoči so se med seboj strinjali, da imajo mladostniki, ki obiskujejo srednje zdravstvene šole, več znanja o spolnosti, neželenih posledicah spolnosti ter anatomiji spolnih organov kot mladostniki, ki obiskujejo druge srednje šole. Vsem sodelujočim pa se zdi, da primanjkuje informacij, s kom se posvetovati, če pride do nezaželenih posledic spolnosti, kot so razne bolezni ali nosečnost. Strinjali so se tudi, da bi poleg programov spolne vzgoje morali ključno vlogo pri podajanju informacij o spolnosti prevzeti starši.

Diskusija

Ugotavljamo, da je obdobje mladostništva ključno za oblikovanje posameznikovega spolnega vedenja. Naši rezultati nakazujejo, da se mladostniki v spolnost podajajo že v zgodnji fazi, kar predstavlja skrb vzbujajoč trend. Prav tako je pomembno, da v tem kontekstu preučujemo vlogo starševske vzgoje in programov spolne vzgoje.

Mladostništvo je namreč občutljivo obdobje razvoja osebnosti, obdobje spremlja socialni razvoj mladostnika, samostojnost ter odklik od staršev in družine (Hegde et al., 2022). Sodelujoči so se glede začetka spolnosti strinjali, da se mladostniki v današnjem času podajajo v spolnost že zelo zgodaj. Večina sodelujočih v naši raziskavi je menila, da se to zgodi že ob koncu osnovne šole, ko še niso psihološko pripravljani. Ugotavljamo, da ima psihološka zrelost pomembno vlogo pri spolnosti, saj lahko – kot so se strinjali tudi sodelujoči – psihološka nepripravljenost pusti negativne posledice, ki vplivajo na doživljanje spolnosti pozneje v življenju. Menijo, da je povprečna starost, ko se mladostnik poda v spolnost, petnajst let. Strinjali so se, da je to bistveno prezgodaj, in bili enotni, da je primerna starost osemnajst let, a je to odvisno od posameznika. Velikokrat se zgodi, da se mladostniki podajo v spolnost zaradi pritiska družbe, saj so morda njihovi vrstniki to že storili, sami pa nočejo bistveno zaostajati. Vpliv vrstnikov lahko vodi do neprilagojenih posledic, vključno s tveganim spolnim vedenjem (Widman et al., 2016). Na podlagi rezultatov sklepamo, da imajo pomembno vlogo pri razvoju mladostniške spolnosti družbeni ali okoljski dejavniki. Odnos staršev do spolnosti, način vzgoje, odnos z vrstniki in kulturni vplivi so pomembni družbeni dejavniki, ki omogočajo spolno učenje in odločajo o spolnem stališču mladostnika (Kar et al., 2015). Nekateri starši se zelo bojijo pogovorov o spolnosti z mladostniki ali se jim izogibajo, ker menijo, da je to neprimerno ali da bi lahko spodbudilo spolno aktivnost. Drugi starši verjamejo, da je pomembno, da svoje otroke ozaveščajo o spolnosti in jih naučijo, kako se zaščititi pred nezaželeno nosečnostjo in spolno prenosljivimi boleznimi (Potter & Font, 2019).

Starševska in družbena zaskrbljenost glede prezgodnje spolne dejavnosti vključuje nenačrtovano nosečnost, spolno prenosljive okužbe, spolno zlorabo in morebitne čustvene posledice spolnega vedenja (Tulloch & Kaufman, 2016). Sodelujoči menijo, da bi morali mladostniki prve informacije o spolnosti prejeti prav od staršev, saj jim najbolj zaupajo ter se bodo v primeru neželenih posledic spolnega vedenja najprej posvetovali z njimi. Menijo pa, da pogovori o spolnosti mnogim staršem še vedno predstavljajo tabu temo. Starši lahko odlašajo pogovore o spolnosti, ker se bojijo, da bi mladostniku predstavili spolnost, preden bo nanjo pripravljen, ali ker pogovor o spolnosti enačijo s tihim dovoljenjem za raziskovanje spolnega vedenja (Ashcraft & Murray, 2018). Te skrbi poudarjajo pomen zagotavljanja spolne vzgoje v mladostniškem obdobju (Tulloch & Kaufman, 2016). Med pogovorom so intervjuvanci poudarili, da je programov spolne vzgoje v obdobju razvoja bistveno premalo ter da potekajo v prevelikih skupinah. Ugotovili smo, da primanjkuje predvsem izobraževanj o pomenu kontracepcije, ginekoloških pregledov ter anatomiji spolnih organov. Sodelujoči so izrazili mnenje, da bi se v sklopu spolne vzgoje moralo govoriti tudi o tem, da

morata med spolnim odnosom uživati oba partnerja. Menimo, da bi te informacije mladostniki morali prejeti tako pri programih spolne vzgoje kot tudi od staršev. Veliko staršev se pri posredovanju informacij osredotoča na splošne informacije o spolnosti, zanemarjajo pa razpravo o čustvih, spolnih užitkih in vrednotah, najverjetneje zaradi strahu, da bi prikazovanje spolnosti v preveč pozitivni luči lahko spodbudilo eksperimentiranje (Ashcraft & Murray, 2018). Ključne informacije o spolnosti lahko mladostnikom predajo medicinske sestre, ki se z mladostniki srečujejo v različnih okoljih, vključno s skupnostmi, šolami ter javnimi zdravstvenimi ustanovami, kar jim daje veliko priložnosti za programe, ki lahko vplivajo na izboljšanje spolnega in reproduktivnega zdravja mladostnikov, zmanjšanje stopnje nenačrtovane nosečnosti in spolno prenosljivih okužb (Pavelová et al., 2021).

Uporaba kondoma ostaja najučinkovitejša kontracepcijska metoda za preprečevanje spolno prenosljivih boleznih in nenačrtovanih nosečnosti, vendar je uporaba kondomov med mladimi še vedno nedosledna (Davids et al., 2021). Rezultati raziskave kažejo, da se mladostniki ne odločajo za uporabo kondomov predvsem zaradi zmanjšanega užitka med spolnim odnosom. Kontracepcijskih tablet kot zaščite ne uporabljajo zaradi tveganj za neželene stranske učinke pri ženskah, prav tako pa ne zaščitijo pred spolno prenosljivimi okužbami. Wright et al. (2020) v svoji raziskavi navajajo, da je lahko neuporaba kondoma tudi posledica spolnih scenarijev, videoposnetkov, dostopnih na portalih s spolnimi vsebinami, ki redko vključujejo uporabo zaščite pri spolnih odnosih.

Mladostniki, ki ne razumejo osnovnih konceptov človeške biologije, uporabljajo vsebine na družbenih omrežjih, ki vplivajo nanje (Jacob, 2018). V dobi digitalizacije in globalizacije so spletne platforme pomemben vir oblikovanja spolnega vedenja posameznika (Hegde et al., 2022). V raziskavi smo ugotovili, da so portali s spolno vsebino med mladostniki priljubljeni, več naj bi jih uporabljali fantje. Mladostniki so zaradi različnih dejavnikov izpostavljeni portalom s spolno vsebino, kar povezujemo z normalnim razvojem spolnosti, ki svoj vrhunec doseže v obdobju adolescence. Neučinkovita komunikacija med starši in otroki je lahko vzrok za poseganje po portalih s spolno vsebino. Mladostniki so k takemu vedenju nagnjeni, saj nimajo spolnih izkušenj (Adarsh & Sahoo, 2023). Portali s spolno vsebino pomembno vplivajo na oblikovanje stališč o intimnih odnosih, ki so velikokrat drugačni od resničnih. Izpostavljenost nenadzorovanim in prosto dostopnim vsebinam vodi k oblikovanju zaznavanja mladostnika/mladostnice v odnosu do deklet in žensk/fantov in moških (Jacob, 2018).

Zloraba substanc in tvegano spolno vedenje imata nekatere skupne vzročne faktorje, ki mladostnike lahko napeljujejo k takšnemu vedenju (Center for Disease Control and Prevention, 2018). V pogovoru

s študenti smo prepoznali njihovo mnenje, da alkohol in prepovedane substance negativno vplivajo na mladostnikovo vstopanje v spolnost, saj so spolni odnosi pod vplivom substanc pogosto nezaščiteni in se zgodijo v fazi afekta. V takšnem podajanju v intimne odnose ni čustev, izkazovanja ljubezni, ne zavedajo se posledic in tveganj spolnih odnosov. Menijo, da prepovedane substance bistveno bolj vplivajo na odločanje kot alkohol.

Večja religioznost mladostnikov je povezana s poznejšo starostjo prvega spolnega odnosa in manj spolnega vedenja, kot sta nezaščiten spolni odnos in spolni odnos z neznanim partnerjem (LeJeune et al., 2013). Religiozne norme in vrednote naj bi zmanjšale možnosti za tvegano vedenje, saj vplivajo na odnos do spolnosti in posledično na sprejemanje odločitev, povezanih s spolnostjo (Koletić et al., 2021). Hayward (2019) je v svoji raziskavi potrdil, da verni mladostniki pogosteje verjamejo, da je treba spolnost rezervirati za poroko, da so spolno aktivni v poznejših letih, da se zavezujejo k vzdržnosti do poroke in da imajo manj spolnih partnerjev. Sodelujoči v naši raziskavi pa menijo, da je verski vpliv vedno manjši. Poudarjajo, da prevelik pritisk vere s strani staršev lahko negativno vpliva na mladostnika, ki se posledično upre in se prej poda v tvegana spolna vedenja.

Na podlagi ugotovitev naše raziskave menimo, da imajo zdravstveni delavci, pedagoški delavci ter starši glavno vlogo pri predaji spolne vzgoje mladostnikom. Skupna prizadevanja različnih posrednikov so ključna za ustvarjanje celostnega in učinkovitega okolja za spolno vzgojo mladostnikov. Pomembno je, da so programi spolne vzgoje prilagojeni potrebam in starosti mladostnikov. Prav tako je ključno, da so programi prilagojeni različnim kulturam in družbenim okoljem (Chou et al., 2020). Askari et al. (2020) ugotavljajo, da je zdravstvena vzgoja mladostnikov, ki je bila osredotočena na programe spolne vzgoje, pomembno prispevala k izboljšanju znanja, stališč in vedenja mladostnikov v zvezi s spolnostjo.

Med omejitvami raziskave bi izpostavili izbiro fokusnih skupin glede na smer študija. Kljub temu da so se sodelujoči z nekaterimi odgovori strinjali, smo opazili pomembne razlike v razmišljanju med študenti zdravstvene nege in dietetike; študenti zdravstvene nege so bolj poučeni, tema jih bolj zanima, o njej govorijo bolj odprto. Vprašanje, ki se je navezovalo na definicijo izrazov, bi v nadaljnjih raziskavah izločili, saj ni podalo odgovora na raziskovalno vprašanje. Vključili pa bi vprašanje, kako naj študenti mladostnikom približajo spolno vzgojo. V prihodnosti predlagamo nadaljnje raziskovanje stališč študentov o mladostniški spolnosti, saj bi to lahko pomagalo pri sestavljanju učinkovitejših programov spolne vzgoje. Nekateri izmed predlogov so: opravljanje dodatnih anket in fokusnih skupin, evalvacija/analiza trenutnih programov spolne vzgoje, vključevanje staršev, razumevanje njihovih pričakovanj in sodelovanje z razširjenim pedagoškim osebjem.

Zaključek

Mladostniki so zaradi mnogih sprememb, ki se dogajajo v tem življenjskem obdobju, nagnjeni k hitrim in nepremišljenim odločitvam. Spolnost je pomemben mejnik, na katerega mora biti mladostnik telesno in psihološko pripravljen. Zgodnji dostop do družabnih omrežij ima lahko negativen vpliv na mladostnika in njegovo dožemanje spolnosti. Naloga staršev in zdravstvenih delavcev pri programih spolne vzgoje je, da jim čim bolj približamo varno spolnost.

Zahvala/Acknowledgements

Iskreno se zahvaljujemo študentom za sodelovanje v raziskavi./We wish to thank the students for their participation in the study.

Nasprotje interesov/Conflict of interest

Avtorji izjavljajo, da ni nasprotja interesov./The authors declare that no known conflicts of interest associated with this publication exist.

Financiranje/Funding

Raziskava ni bila finančno podprta./The study received no funding.

Etika raziskovanja/Ethical approval

Raziskava je pripravljena v skladu z načeli Helsinško-tokijske deklaracije (World Medical Association, 2013) in v skladu s Kodeksom etike v zdravstveni negi in oskrbi Slovenije (2014)./The study was conducted in accordance with the Helsinki-Tokyo Declaration (World Medical Association, 2013) and the Code of Ethics for Nurses and Nurse Assistants of Slovenia (2014).

Prispevek avtorjev/Author contributions

Avtorji so skupaj pripravili načrt za raziskavo, ki se je osredotočala na ideje in koncepte, ki so jih želi preučiti. Prvi dva avtorja sta sodelovala pri zbiranju, analizi in interpretaciji podatkov. Tretji in četrti avtor sta opravila kritični pregled osnutka in dopolnila končno različico članka. Vsi štirje avtorji odobravajo končni prispevek./All authors collaborated in the development of a research design that focused on the ideas and concepts they wished to investigate. The first two authors were involved in data collection, analysis and interpretation. The third and fourth authors critically revised the draft and completed the final version of the paper. All four authors approve the final version of the article.

Literatura

Adarsh, H., & Sahoo, S. (2023). Pornography and its impact on adolescent/teenage sexuality. *Journal of Psychosexual Health*, 5(1), 35–39.
<https://doi.org/10.1177/26318318231153984>

Askari, F., Mirzaiinajmabadi, K., Rezvani, M. S., & Asgharinekah, S.-M. (2020). Facilitators of sexual health education for male adolescents in Iran: A qualitative study. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*, 25(4), 348–355.
https://doi.org/10.4103/ijnmr.IJNMR_299_19
PMid:33014748; PMCID:PMC7494163

Baams, L., Dubas, J. S., Overbeek, G., & van Aken, M. A. G. (2015). Transitions in body and behavior: A meta-analytic study on the relationship between pubertal development and adolescent sexual behavior. *Journal of Adolescent Health*, 56(6), 586–598.
<https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2014.11.019>
PMid:25636818

Center for Disease Control and Prevention. (2018). *Substance Use and sexual risk behaviors among youth*. https://www.cdc.gov/healthyouth/factsheets/substance_use_fact_sheet-detailed.htm

Chou, L.-N., Shen, I. C., Chu, T.-P., & Chen, M.-L. (2020). Effectiveness of a school-based social marketing intervention to promote adolescent sexual health. *Health Education Journal*, 79(1), 34–45.
<https://doi.org/10.1177/0017896919862597>

Clifton, D., Trinh, J., & Woods, S. (2016). Improving safe sex practices in adolescents and young adults. *Academic Pediatrics*, 16(6), e16–e17.
<https://doi.org/10.1016/j.acap.2016.05.037>

Corcoran, J. L., Davies, S. L., Knight, C. C., Lanzi, R. G., Li, P., & Ladores, S. L. (2020). Adolescents' perceptions of sexual health education programs: An integrative review. *Journal of Adolescence*, 84, 96–112.
<https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2020.07.014>
PMid:32896710

Davids, E. L., Zembe, Y., de Vries, P. J., Mathews, C., & Swartz, A. (2021). Exploring condom use decision-making among adolescents: The synergistic role of affective and rational processes. *BMC Public Health*, 21(1), Article 1894.
<https://doi.org/10.1186/s12889-021-11926-y>
PMid:34666719; PMCID:PMC8527692

Finigan-Carr, N. M., Craddock, J. B., & Johnson, T. (2021). Predictors of condom use among system-involved youth: The importance of sex ed. *Children and Youth Services Review*, 127, Article 106130.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2021.106130>
PMid:36090583; PMCID:PMC9457273

Fortenberry, J. D. (2013). Puberty and adolescent sexuality. *Hormones and Behavior*, 64(2), 280–287.
<https://doi.org/10.1016/j.yhbeh.2013.03.007>
PMid:23998672; PMCID:PMC3761219

Hayward, G. M. (2019). Religiosity and premarital sexual behaviors among adolescents: An analysis of functional form. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 58(2), 439–458.
<https://doi.org/10.1111/jssr.12588>
PMid:31327874; PMCID:PMC6640872

- Kar, S. K., Choudhury, A., & Singh, A. P. (2015). Understanding normal development of adolescent sexuality: A bumpy ride. *Journal of Human Reproductive Sciences*, 8(2), 70–74. <https://doi.org/10.4103/0974-1208.158594> PMID:26157296; PMCID:PMC4477452
- Kocijančič, N., & Prosen, M. (2020). Kultura rojevanja na Goriškem v 20. stoletju: kvalitativna analiza porodnih zgodb. *Obzornik zdravstvene nege*, 54(3), 214–222. <https://doi.org/10.14528/snr.2020.54.2.2996>
- Kodeks etike v zdravstveni negi in oskrbi Slovenije in Kodeks etike za babice Slovenije*. (2014). Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije
- Koletič, G., Landripet, I., Tafro, A., Jurković, L., Milas, G., & Štulhofer, A. (2021). Religious faith and sexual risk taking among adolescents and emerging adults: A meta-analytic review. *Social Science & Medicine*, 291, Article 114488. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2021.114488> PMID:34662764
- LeJeune, B. C., Zimet, G. D., Azzouz, F., Fortenberry, J. D., & Aalsma, M. C. (2013). Religiosity and sexual involvement within adolescent romantic couples. *Journal of Religion and Health*, 52(3), 804–816. <https://doi.org/10.1007/s10943-011-9512-6> PMID:21735321; PMCID:PMC3250557
- Lep, Ž. (2017). *Fokusne skupine* [seminarska naloga, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta].
- Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Sage Publications.
- Munea, A. M., Alene, G. D., Debelew, G. T., & Sibhat, K. A. (2022). Socio-cultural context of adolescent sexuality and youth friendly service intervention in West Gojjam Zone, Northwest Ethiopia: A qualitative study. *BMC Public Health*, 22(1), Article 281. <https://doi.org/10.1186/s12889-022-12699-8> PMID:35148701; PMCID:PMC8840675
- Nacionalni inštitut za javno zdravje (2020). *Spolno prenesene okužbe v Sloveniji: Letno poročilo 2020*. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje.
- Pavelová, L., Archalousová, A., Slezáková, Z., Zrubcová, D., Solgajová, A., Spáčilová, Z., Křištofová, E., & Slamková, A. (2021). The need for nurse interventions in sex education in adolescents. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(2), Article 492. <https://doi.org/10.3390/ijerph18020492> PMID:33435342; PMCID:PMC7827239
- Potter, M. H., & Font, S. A. (2019). Parenting influences on adolescent sexual risk-taking: Differences by child welfare placement status. *Children and Youth Services Review*, 96, 134–144. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.11.038> PMID:31736530; PMCID:PMC6858058
- Sanz-Martos, S., López-Medina, I. M., Álvarez-García, C., & Álvarez-Nieto, C. (2021). Educational program on sexuality and contraceptive methods in nursing degree students. *Nurse Education Today*, 107, Article 105114. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2021.105114> PMID:34507261
- Sim, J., & Waterfield, J. (2019). Focus group methodology: Some ethical challenges. *Quality & Quantity*, 53(6), 3003–3022. <https://doi.org/10.1007/s11135-019-00914-5>
- Tenny, S., Brannan, J. M., & Brannan, G. D. (2023). *Qualitative Study*. In StatPearls. StatPearls Publishing. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK470395/>
- Unis, B., Bjuresäter, K., & Nilsson, J. (2023). The Interplay of multiple influences on the development of sexuality in late-adolescence: A Grounded Theory Study. *American Journal of Sexuality Education*, 18(3), 459–483. <https://doi.org/10.1080/15546128.2022.2111010>
- Verrastro, V., Saladino, V., Petruccelli, F., & Eleuteri, S. (2020). Medical and health care professionals' sexuality education: State of the art and recommendations. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(7), Article 2186. <https://doi.org/10.3390/ijerph17072186> PMID:32218258; PMCID:PMC7177861
- Widman, L., Choukas-Bradley, S., Helms, S. W., & Prinstein, M. J. (2016). Adolescent susceptibility to peer influence in sexual situations. *The Journal of Adolescent Health*, 58(3), 323–329. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2015.10.253> PMID:26794431; PMCID:PMC4766019
- Wright, P. J., Herbenick, D., & Paul, B. (2020). Adolescent condom use, parent-adolescent sexual health communication, and pornography: Findings from a U.S. *Probability sample*. *Health Communication*, 35(13), 1576–1582. <https://doi.org/10.1080/10410236.2019.1652392> PMID:31403326
- World Medical Association. (2013). World Medical Association Declaration of Helsinki: Ethical principles for medical research involving human subjects. *Journal of the American Medical Association*, 310(20), 2191–2194. <https://doi.org/10.1001/jama.2013.281053> PMID:24141714

Citirajte kot/Cite as:

Kuzelj, R., Štemberger, L., Ličen, S., & Prosen, M. (2025). Družbeni in kulturni kontekst mladostniške spolnosti z vidika študentov zdravstvenih ved: raziskava fokusnih skupin. *Obzornik zdravstvene nege*, 59(1), 33–41. <https://doi.org/10.14528/snr.2025.59.1.3240>